

Михайло Зан,
Юрій Шипович

ДИСКУРС-АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕРЦЕПЦІЇ ШИРОКОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ В СЕРЕДОВИЩІ СВІТОВОЇ КАРПАТОРУСИНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ

Широкомасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року визначило кардинально нову «червону лінію» в архітектоніці як міжнародних відносин, так і зміну конфігурації пасьянсу внутрішньої політики України. Військові дії суттєво каталізували процеси негативного сприйняття Росії навіть у середовищі колишніх симпатиків геополітичної гри східного «сусіда». Головним чином це відбулося серед російськомовних громадян нашої країни. Крім цього, відкрита агресія Росії щодо України скоригувала й громадську думку та волонтерські ініціативи репрезентантів карпаторусинської етноідентичності на Закарпатті, громад карпатських русинів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи.

Формат світової карпаторусинської громадськості.

Варто зауважити, що під карпаторусинською громадськістю ми розглядаємо у першу чергу представників тих інституцій, які зосереджені в рамках Світового конгресу русинів (далі – СКР) і його виконавчого органу Світової ради русинів (далі – СРР; голова Степан Лявинець). Тут представлені карпаторусинські громадські організації десяти наступних держав: Словачької Республіки («Русинська оброда на Словенську», Словачька асоціація русинських організацій); Республіки Польщі (організація «Стоварышнія Лемків»); Чеської Республіки (товариство друзів Підкарпатської Русі); Угорщини (товариство Антонія Годинки в Мадярщині, Асоціація русинських організацій Мадярщини); Румунії (Культурне товариство русинів Румунії); України (Крайове товариство подкарпатських русинів); Республіки Сербії (організація «Руска Матка»); Республіки Хорватії (товариство «Руснак»); США та Канади (Карпаторусинський дослідний центр). Поряд із цим зауважимо, що спроба

представників громадської організації «Объединение русинов» із Російської Федерації стати членами СКР на одинадцятому її зібранні в с. Пілішсенткерест (область Пешт, неподалік столиці Угорщини) у червні 2011 року через політичну заангажованість не увінчалася успіхом [19, с. 198].

Необхідно наголосити, що хоча de jure СКР є громадською організацією, яка зареєстрована в Словаччині, de facto саме ця інституція вже понад 30 років координує процес так званого третього карпаторусинського ренесансу, відтак її можна вважати своєрідною мега-організацією громадськості карпатських русинів усього світу. При цьому СКР послідовно репрезентує власне проєвроатлантичний геополітичний вектор. На відміну від СКР, Світова рада підкарпатських русинів без відповідної інституційної мережі, винятково через її лідерів Василя Джугана та Михайла Тяска, які проживають у Чехії, зорієнтована виключно на Російську Федерацію. У цьому можна переконатися «пролиставши» хоча б їхні сторінки у соціальній мережі Meta (Facebook). Геополітично проросійськи налаштований також і Європейський конгрес підкарпатських русинів (співголови Василь Микулин і Дмитрій Сидор). Водночас ця громадська структура після сплеску суспільно-політичної активності щодо «відновлення русинської державності» в 2008–2009 роках наразі перебуває на маргінесах сучасного карпаторусинського громадського руху.

Окрім СКР як мега-організації світового карпаторусинства на рівні практично кожної з названих вище країн представлені також інші громадські організації, які опосередковано залучені або ж не залучені до діяльності СКР і СРР. До прикладу, за офіційними даними Центру культур національних меншин Закарпаття станом на липень 2022 року в Закарпатській області серед 87-ми національно-культурних товариств представлені 11 русинських організацій [20]. Утім, варто зауважити, що в списку немає як «старої» громадської організації «Закарпатське обласне підкарпаторусинське товариство імені Кирила і Мефодія» (голова Дмитрій Сидор; 03.06.1994), так і зовсім «нові» товариства, зокрема, громадська організація «Карпатський русин» (голова Василь Щербей; 20.12.2021) і громадська спілка «Наохтема в рокаши» (голова Станіслав Ганькович; 20.01.2022). Засновником останньої, зокрема, виступило Мукачівське міське об'єднання «Общество молодых подкарпатских русинов» та Мукачівська міська громадська організація «Рідне Мукачево».

Як ми вже згадували в окремому дослідженні, до карпаторусинської громадськості можна також відносити й лідерів думок, відомих у публічному інформаційному просторі, які вважають себе карпатськими русинами, проте не входять до жодного національно-культурного товариства Закарпаття [6, с. 199]. В контексті нашої студії йдеться про молодого карпатського блогера Михайла Лижечка (Мигаля Кушницького), громадського активіста Івана Данацка, бізнесмена, політика й колишнього міського голову Ужгорода Сергія Ратушняка.

Застереження напередодні.

Прикметно, що за два дні (! – М.З., Ю.Ш.) до широкомасштабного вторгнення Росії в Україну на сайті Державної служби з етнополітики та свободи

совісті було розміщено відкрите для онлайн-підписання *колективне звернення під гаслом «Україна – мирний дім для всіх нас: звернення на підтримку України»*. Серед багатьох підписантів, представників різних міноритарних етнічних громад України, карпатських русинів у цьому документі в порядку його підписання репрезентують: 1) голова Закарпатського науково-культурологічного товариства ім. О. Духновича Юрій Продан; 2) голова Русинського культурологічного клубу Юрій Шипович; 3) голова обласної спілки громадських організацій «Народна Рада Русинів Закарпаття» Євген Жупан; 4) виконавчий директор русинської громадської спілки «Наохтема в Рокаши» Станіслав Ганькович; 5) член правління русинської громадської спілки «Наохтема в рокаши» Степан Сікора; 6) керівник Мукачівської міської громадської організації «Рідне Мукачево» Роберт Іванчо; 7) керівник громадської організації «Мукачівське міське об'єднання «Общество молодых Подкарпатських русинів» Іван Крафчик; 8) заступник голови Закарпатського науково-культурологічного товариства ім. О. Духновича Михайло Садоха [30].

Заяви про солідарність з Україною.

Необхідно підкреслити, що одним із перших у карпаторусинському громадському середовищі, хто відреагував і наполегливо закликав до засудження військових дій Росії 24 лютого 2022 року в Україні, був редактор інтернет-сайту «Лем.ФМ. Радіо Руской Бурсы», прес-секретар Округлого стола русинів Словаччини / Okrúhly stôl Rusinov Slovenska, радник Президентки Словаччини з питань національних меншин Петро Медвідь. Власне того ж дня він публічно виступив із закликом до СКР як репрезентанта *«єдного, єднотного, неділительного народу» який повинен «найти силу і ясно декларувати своє нїт війні і підпору тым, котры днесь терплять. Окрем того, не мало бы зїстати лем при словах, але мїг бы ся задумати і над тым, як конкретно можеме нашим братам і сестрам Русинам помочі. Поміч будуть потребувати»* [12]. При цьому Петро Медвідь нагадав про публічну мовчанку СКР у 1999 році, коли війська НАТО бомбардували Сербію. На його думку, прояв солідарності та засудження військової операції має стати символічним вираженням *«підпору наших Русинів, котры там жыють, і котры тым, без вины, так само терпіли. Тотя неспособность конгресу зохабила рану»* [12].

У перший день широкомасштабного вторгнення Росії в Україну з власною заявою виступив також відомий Інтернет-проект «guerportal» (Юрій Капац), де вказувалося, що *«нипозеравучи на виыткі мїнусы Украины, скапчани из ниузнанѣм нашого народа, у исись тїсний час ю виыткобоко пудпоруѣме. Пудпоруѣме Украину и осужуѣме агресію из бока Російської Федерациі»* [1]. В соціальній мережі «Twitter» також виступив автор ютуб-каналу **«Lemkowithhistory»** й засновник Товариства русинської літератури / Rusyn Literature Society Старік Поллок зі штату Міннесота (США), який звернув увагу на важливу функціональну роль тих представників карпаторусинської громади, які боронять державу поряд із українцями [26].

Під заголовком **«СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ ВИСЛОВЛЮЄ СОЛІДАРНІСТ ЖЫТЕЛЯМ УКРАЇНЫ»** 24 лютого на власній сторінці у

соціальної мережі Meta (Facebook) ця русинська організація висловила також свою підтримку українського народу. В цьому зверненні лемки Польщі, які себе відносять до карпаторусинського етносу, констатували: *«Лемківська меншына в Польщі є засмучена агресивним атаком з сторони Російської Федерації. На Україні проживає численна русинська/лемківська меншына. Сут то переселенці (і їх потомки) з Лемковини з 40. років ХХ ст., але самособом корінний нарід Підкарпатской Руси. Солідаризуєме ся зо вишыткыма українськыма жытелями, зо вишыткыма народами, што хочут жыти в мирній і незалежній українській державі. Вірime, што правда і свобода переможут. Мы з Вами!»* [18].

Того ж 24 лютого висловило своє ставлення до російського нападу й радіо найстарішої русинської організації Польщі «Руська Бурса» – «Лем.ФМ». У зверненні журналісти підмітили: *«Нажаль, днесь пробудили сьме ся до дня, в котрім мы стали свідками агресивной безпрецедентной воєньской атаки на Україну з боку Російської федерації. З тым не може быти цивілізований світ согласный. На Україні жыє велика русинська (лемківська) комуніта, хоць їм не суть признаны права. Лем.ФМ творять і нашы редакторы, котры походять із України. Они ведно з нами суть Лем.ФМ! Высловлюєме солідарность нашым русинськым братам і сестрам, котры жыють на Україні, але і вишыткым жытелям України, цілій українській державі. Сьме думками з вами, жычіме мір вам і світу. Говориме войні ніт!»* [3].

Наступного дня згаданий вище Петро Медвідь розмістив на сайті «Лем.ФМ. Радіо Руской Бурсы» інтерв'ю з головою обласної спілки громадських організацій «Народна Рада Русинів Закарпаття» (далі – НРРЗ) Євгеном Жупаном, який чітко констатував: *«Агресія є агресія. І ніхто агресію не може підтримувати. ... Мы Русины все проти войны, проти агресії. Мы теперь находиме ся в складі України. І то ясне діло, же то наша держава. Коли нашу державу напав агресор, ясне, же протестуєме проти того. ... зато Русинам цілого світа треба підняти свій голос проти того. Проти агресії. Проявити свою солідарность з нами і з нашов державов України, в котрій мы теперь жыєме»* [10].

26 лютого на засіданні Округлого стола русинів Словаччини крім висловлення солідарності русинським братам і сестрам на Закарпатті та всім жителям України, засудження військової агресії Росії, вже йшлося про потребу гуманітарної допомоги. В документі йдеться про прохання *«вишыткых, котры будьякым способом годны помочи людам з України, які днесь прожывають найгіршы часы, жебы так зробили. Гуманітарна поміч в подобі фінанчного дару на рахунки організацій, котры уж про Україну выголосили збераня грошей на купліня потребного товару, який ся уж зберать про утеченців або ся везе прямо на Україну, ці понука притулку про утеченців, котры будуть приходити, є днесь тото найменше, што можеме зробити»* [9].

27 лютого з'являється заява президента Карпаторусинського товариства в США Джона Рігетті, де йдеться про засудження агресії з боку Росії та солідарність *«із вишыткыма людми в Росії, на Україні, і в дальшых державах, котры суть проти той войны»* [2]. В той же день публічно висловився член президії Народної Ради Русинів Закарпаття Іван Бузаш (Бинячовський), який у

свою чергу презентував Союз русинських письменників Закарпаття: *«мы вишиткы члены СРПЗ выступаме за скоре заставліня той великой біды, яка стала у нас на Україні і просиме вишиткых наших братів діяти нам на поміч» [11]. Наступного дня подібну заяву виголосив також Карпаторусинський науковий центр (США), де було висловлено «солідарність із нашима колегами, приятелями і родиню на Україні, што геройскы боюють проти російской агресії» [11].*

Можна стверджувати, що дещо запізнілою реакцією на рішучі ініціативи карпаторусинського громадського діяча зі Словаччини Петра Медвідя стало інформаційне повідомлення на сайті «RUSYN.EU» 27 лютого, де зазначалося, що напередодні (26 лютого) члени СРР у м. Перегу Маре (Румунія) прийняли звернення, де йшлося про солідарність з Україною, *«хоть до днешнього дня Украина Русинѡв, як народность не признала. Русины на Украини жиють и самі свідчать о тій трагедії. В тых днях сьме стали свідками воєнської атаки на Украиню з боку Російської Федерації, з котров ніхто з цивілізованого світа не може быти згодный. Солідарізуєме з нашима людьми, як и з иньшима народами, котры жиють на Украини» [7].* Поряд із цим кінцева частина тексту звернення носить скоріш ультимативний характер, оскільки знову нагадує про проблему визнання карпатських русинів окремою національністю *«на основі Рамкового Договору, котрый Україна подписала 1-го фебруара 1995-го року и котрый вступив силу (здобыв платность) 1-го мая 1998-го року. Мы и надале ждаєме, жебы «План вирішення проблем Українців-Русинів», прийнятый 7-го октовбра 1996-го року и подписаный віцепремєром України І. Ф. Курасом, быв відмінєный (анульований). Надіємеся на скорішеє и мирноє вирішення даного конфлікта» [7].* Відтак із солідарності та співчуття через агресивні військові дії Росії на теренах України СРР фактично знову нагадала про власний конфлікт у взаєминах із державною владою України.

Дещо пізніше, 2 березня, із заявою про засудження агресії Російської Федерації проти України та її громадян виступило Товариство друзів Підкарпатської Русі в Чехії. У заяві вказувалося про нагальність швидкої реакції з боку Чеської Республіки, ЄС і НАТО та організацію з боку уряду, державних і недержавних установ, громадських організацій та громадян Чехії матеріальної гуманітарної допомоги в Чехії й залучення до цього членів Товариства друзів Підкарпатської Русі [28].

На початку березня також активізувалася публічна реакція щодо війни в Україні з боку лідерів ряду русинських громадських організацій Закарпаття. Зокрема, 2 березня, голова НРРЗ Євген Жупан у окремій заяві виступив із приводу активізації виступів *«радикальних, екстремістських та сепаратистсько настроєних окремих осіб з числа різних національностей, у тому числі і від імені русинів».* Засуджуючи воєнну агресію Росії проти України, Євген Жупан наголосив, що *«русини нарівні з усіма іншими національностями нашої держави захищають свободу й незалежність України, являються законослухняними громадянами та патріотами України».* Відтак, лідером НРРЗ було засуджено *«екстремістські провокації, радикальні висловлювання з боку*

окремих осіб, котрі не мають право виступати від імені русинської спільноти краю» [5].

Співавтор цієї доповіді Юрій Шипович від імені Русинського культурологічного клубу 10 березня записав коротке відео-звернення із закликом до НАТО щодо закриття неба над Україною. Воно було виставлено персональний та поширено на корпоративній сторінці Департаменту культури, національностей та релігій Закарпатської обласної військової адміністрації в соціальній мережі Meta (Facebook) [8].

Якщо Євген Жупан і Юрій Шипович зверталися до НАТО та європейських політичних лідерів, то **голова** Закарпатського обласного об'єднання «Крайове товариство подкарпатських русинів» Микола Бобинець у свою чергу звернувся до відомих представників карпаторусинської громадськості Російської Федерації Андрія Фатули, Михайла Дронова, Тетяни Поп і Михайла Куцина. Очільник Крайового товариства подкарпатських русинів зазначив: *«Бред П. Гецька, што нігда ни быв, ни є и нігда ни буде рупором Карпаторусинув Подкарпатя виджу, як заказуху тих, хто довгий час його опікує. Не реагувачи типирь на віроломное втрєнення РФ на територію независимого государства Украина Вы автоматично подпорусте типирішню політику Кремля. Многі діятели искусства, науки, интеллигенція РФ засудили «спец.операцію,» в Україні, а Вы?»* [24].

Із контекстуально подібним до Миколи Бобинця відео-зверненням «Доста было того Гецька! Доста пропаганды!» виступив молодий карпаторусинський блогер Михайло Лижичко (Мигаль Кушницький). Свій текст сам автор окреслив як необхідне реагування *«на публикацію самопроголошеного «лідера» карпатських русинів, Петра Гецька, котрый сидит у Москві тай розказує ушытко, за што му заплачено»* [4].

Доволі прикметно, що проблематику визнання карпатських русинів в умовах війни та інтеграції України до ЄС у кінці травня публічно підняв і «український русин» Сергій Ратушняк (батько політика – уродженець Вінниччини, а мати – з Великих Лучок на Мукачівщині; також нагадаємо, що в жовтні 2015 року він заявляв, що він – «русин-українець, хохол (син неба)» – М.З., Ю.Ш.). Зокрема, в листі-звернення до Президента України Сергій Ратушняк констатував: *«До речі, пане Зеленський, не заважало би країні, яка прагне в ЄС, визнати русинів (білохорватів) національністю. Адже в ЄС, США, Канаді русини визнані і шановані»* [15]. Колишній міський голова Ужгорода, відомий своєю різкістю й категоричністю у висловлюваннях і діях, у своїх листах у соціальній мережі Meta (Facebook) та публікаціях у газеті «РІО» різко критикує українську владу, зокрема Президента Володимира Зеленського, звертає увагу на геополітичну складову війни Росії проти України, натякає на попередні домовленості між США та Російською Федерацією щодо подальших перспектив України як держави.

Подібними до дискурсу Сергія Ратушняка є тези скандального громадського активіста Івана Данацка, який розвиває їх на декількох сторінках у мережі Meta (Facebook). До фактора «світової закуліси» та масонських організацій він додає згівір українських олігархів єврейського походження. У спровокованих дискусіях і коментарях Іван Данацко, який чітко позиціонує себе

карпатським русином, не входячи при цьому до жодної з громадських організацій, активно розвиває наступні типові меседжі: «1) Конфлікти, які типись создають народам, фивники своих стран, позад того, як представник «мірового правітельства» Шваб, в «Давосі», обявиль «перезагрузку», або «обнулення»; 2) «Докі наші рудні і близькі воюють, власть України – торгує!»; 3) «...конкретно йому, Костюху, плювати на нас – русину і на «європейські цінності», бо в Європі, наприклад у сусідній Словачії, русину вузнають отдільнов національністьов, як українець!»; 4) Гратулує Вам од русину, які не согласні з тим, што Мукачево, фурт было і є ГЕБРЕЙСЬКИМ «местечком», се наш, русинський город, хоть типись і окупований татаро-гебрейським ігом...» [16] тощо.

Маємо підстави гадати, що реагуючи на доволі слабку позицію СКР, до цієї організації звернулися й двоє представників Президії НРРЗ Іван Палінкаш та Іван Бузаш (Бинячовський) із Тячівщини. На сторінці НРРЗ у мережі Meta (Facebook) 5 серпня вони виставили пост-звернення до голови СКР, де зокрема зазначили про ризик втягування у Третю світову війну 800 тис. русинів Закарпаття та 15 тис. русинів Сербії. Відтак нині, як ніколи русини «потребують єдиненія і помочи, многі годни потребувати гуманітарного прибіжища, еміграції» [13]. Вони запропонували скликати засідання СКР, де можна б «розпозирати термінові проблеми, а обратитися до Русин Світа на участь каждого Русина у помочи нужденным а признанії Русин в Україні, як вымога до кандидата в Євроунію. Русини разных держав маюот обратитися до своей власти про помуч Русинам України а Сербії. Материнські державы Русин – Чехія, Словачія і Мадыарщина маюот максимально включитися у надання гуманітарного прибіжища, так як включилася Польша» [13].

На звернення представників карпаторусинської громадськості Тячівщини голова СКР і СРР Степан Лявинець, який представляє Угорщину, відповів заявою СРР, яку прийняли у м. Криниця-Здруй (Польша). Так, висловлюючи «єднозначну солідарність з Українов», у заяві знову наголошувалося на проблемі визнання карпатських русинів «за окремый корінный народ України. СРР передає комісії Ради Европы і Европскому парламенту документ – отвіт Верховної Рады на жаданя СРР по сѣму вопросу, де продемонстровано откритость на можливе позитивне рішення вопроса». СРР також заапропонувала всім зареєстрованим в Україні громадським організаціям карпатських русинів прийняти відповідні звернення «о жадости на визнання русиньской ідентиты на Україні» [13].

Констатуючи вище про домінуючу підтримку України з боку світового карпаторусинства, варто також розглянути й деякі альтернативні соціальні перцепції широкомасштабного вторгнення Росії в Україну. В цьому контексті варто, зокрема, розглянути досвід Румунії, де Культурне товариство русинів Румунії / Uniunea Culturală a Rutenilor din România (голова Георгій Фірцак; представник у парламенті – його син, Юліус Маріан Фірцак), яке входить до СРР, має громадську організацію-опонента – Союз підкарпатських русинів Румунії / Uniunea Rutenilor Subcarpatici din Romania (голова Михайло Лаурук). Так, якщо Культурне товариство русинів Румунії має виразну проєвроатлантичну

спрямованість, то Союз підкарпатських русинів Румунії через трійку вихідців із села Вишня Рівня у повіті Марамуреш – Михайла Лаурука (відомий румунський екс боксер, бізнесмен, меценат), Маріуса Семенюка (виконавчий директор організації, вчитель української та російської мов) і Павла Романюка (вчитель української мови, відомий україномовний письменник і прозаїк, член Спільки письменників Румунії (1990) та України (1994 (! – М.З., Ю.Ш.)), послідовно демонструє проросійський геополітичний вектор. Михайло Лаурук активно поширює в соціальній мережі Meta (Facebook) агітаційний контент проросійського спрямування, у багатьох публікаціях присутні фотографії та пряма мова Володимира Путіна тощо. Він залучається до заходів Посольства Російської Федерації у повіті Марамуреш, є заступником голови ради міжнародного центру «Матица русинов», яка зареєстрована в Москві й пов'язана з відвертою сепаратистською діяльністю Петра Гецька. Про все це на підставі конкретних фактів проросійської діяльності Михайла Лаурука й свідчень респондентів на Мараморощині йдеться у ряді вітчизняних і румунських аналітичних журналістських розслідуваннях [14; 17; 27; 29].

Також слід відзначити, що дотепер окремо так і не засудила російську військову агресію в Україні русинська громадська організація Сербії «Руска Матка», яка представляє цю державу в СКР. Її багаторічний лідер, голова СРР упродовж 2009–2015 років, представник Сербії у СРР, Дюра Папуга з якихось причин не зміг або не захотів (? – М.З., Ю.Ш.) бути солідарним із іншими карпаторусинськими організаціями й виступити проти агресивного вторгнення Росії в Україну 24 лютого.

Волонтерська допомога війську та вимушеним переселенцям.

Окрім згаданих вище звернень і заяв з боку карпаторусинських організацій та їх лідерів, окремої уваги потребує висвітлення волонтерської діяльності, яка була розгорнута вже в другій декаді березня 2022 року. Зокрема, 12 березня голова Культурного товариства русинів Румунії Георгій Фірцак разом із своїм заступником Франціском Галом, очільницею молодіжної організації Світланою Мурешан на пункті переходу кордону «Дяково – Халмеу» передали гуманітарну допомогу для постраждалих українців. Харчові продукти, ліки, засоби гігієни, ковдри, спальні мішки, білизна були зібрані завдяки активістам громадської організації та жителями громади Синміхаю-Ромин / Sânmihaiu Român (повіт Тіміш) [25]. **Гуманітарну допомогу на українсько-румунському кордоні прийняв голова** Крайового товариства подкарпатських русинів Микола Бобинець. В окремому пості він справедливо констатував: *«Карпаторусини перечеркнули стару поговорку: «Моя хыжа з краю...». Руснакы боюють проти російського агресора на передовій, у тер.оборонах, трудять ся у волонтерських центрах, чим можуть, помогавуть ЗСУ (грошима, продуктами и т. д.). Крайовое общество подкарпатських Русинов, у тіснів сполупраци из словацькыми, румунськыми руснацькыми організаціями передало діла біженців из востока ни еден гуманітарный груз. Так, што карпаторусини Подкарпатя заявляють, ож наша хыжа ни з краю (хоть географічно ай) и мы сполу из*

другими національностями нашого края подпорусме и дале будеме подпоровати ЗСУ обы закончити йсю кроваву бойню» [22].

У квітні Крайове товариство подкарпатських русинів у особі Миколи Бобинця за підтримки голови громадської організації «Руснак» Мійо Шайтоша з Хорватії долучилося до притоми вимушених переселенців із Київщини. Микола Бобинець про це писав наступне: *«Перва фамилія (файта: мати, няньо, дідо и 4 дітей од 3-8 году), што была направлена Крайовим обществом подкарпатських русинув, обживать ся у Хорватії. Перше говорив им из ними. Дякувуть май перше председові дружства «Руснак» Мійо Шайтош за файну стрічу (прийшов за біженцями аж на готар из Мадярцинов), найшов хижку, поміг у реєстрації на поліції, каждый динь интересує ся о них. Дякувуть и старостови села, де ся поселили. Діти днись первий динь пуйшли до школы. Най Всевышній благословить ушыткых добродітелей, што помогавуть чляди из Украйины»* [23].

До гуманітарної допомоги українцям долучилося також Русинське самоврядвання м. Кішварда (Угорщина), яке надало гуманітарну допомогу волонтерському центру «Венеція». 1 серпня Микола Бобинець на свої сторінці в Meta (Facebook) висловив подяку *«Татьяні Ерделі та Андреї Цап за підтримку і допомогу у оформленні документів на перевезення гум.грузу»* [21].

Відома русинська поетеса, уродженка с. Павлово на Свалявщині Леся Адамова, яка проживає у м. Брно, з перших днів війни перейнялася долею вимушених переселенців і два місяці пропрацювала на так званому «Виставіщі» у центрі для біженців із України. Вона була задіяна на різних акціях, зокрема, була перекладачкою на Ярмарку вакансій праці для українців, яку зорганізували декілька чеських громадських організацій. Також працювала у виставковому центрі перекладачем Комерційного банку. Весь жах війни, зокрема, проблематика біженців із України вже вилилися поетичними та прозовими рядками поетеси.

Карпаторусинські активісти із Закарпаття Андрій Чухран та Юлія Бута (дівоче – Шипович), які волею долі опинились на заробітках у Данії, взяли також активну участь у допомозі Збройним силам України.

Свій вклад у допомогу українському війську внесло також Закарпатське науково-культурологічне товариства ім. О. Духновича, зокрема, його Виноградівський підрозділ. У серпні 2022 року через волонтерів для воїнів 128 окремої гірсько-штурмової Закарпатської бригади були передані книжки Михайла Чухрана «Сім тайстринок» та «Фіглі фейсбуку». До цього ж військового підрозділу та добровольчого батальйону «Карпатська Січ» активісти Товариства ім. О. Духновича передали комплект (25 екз.) книжки Марії Білак «Вшіткі люди – вшитко знавуть». Волонтери, члени товариства Ольга Гал і Наталія Дубова весь цей час активно допомагають армії, беручи участь у різних волонтерських заходах. Бізнесмен, меценат багатьох карпаторусинських проєктів на Закарпатті Володимир Драгун також багаторазово підтримував Збройні сили України, за що був удостоєний нагороди від Закарпатської військової адміністрації.

Підсумкові узагальнення.

По-перше, вже з початку широкомасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну серед карпаторусинської громадськості було засуджено агресивні воєнні дії східного «сусіда». Найпершими відреагували Петро Медвідь (Словаччина), Інтернет-проект «rueportal» (Юрій Капац; Чехія), організації «Стоварышніа лемків» і «Руська Бурса» з Польщі, засновник «Rusyn Literature Society» Старік Поллок (США), очільник Народної Ради Русинів Закарпаття Євген Жупан. Згодом із народом України солідаризувалися й представники Світової Ради русинів. Водночас вони й надалі наголошували на проблемі визнання карпатських русинів як окремої національності (етнічної групи) на офіційному рівні.

По-друге, варто мати на увазі, що серед карпаторусинської громадськості Чеської Республіки, Румунії та Сербії, очевидно, чи не найбільш виражені проросійські настрої, що зумовлено налагодженими колись зв'язками в Росії. Це відображається у відкритій інформаційній підтримці російської військової інвазії в Україну з 24 лютого 2022 року окремими лідерами карпаторусинського руху, зокрема, Василем Джуганом і Михайлом Тяском (Чеська Республіка), Михайлом Лауроком, Маріусом Семенюком і Павлом Романюком (Румунія) й дипломатичним мовчанням з боку лідерів громадськості в середовищі руснаків Сербії.

По-третє, протестуючи проти російського інформаційного впливу, голова Крайового товариства подкарпатських русинів Микола Бобинець виступив із зверненнями на адресу представників карпаторусинської громадськості Росії. Михайло Лижичко (Мигаль Кушницький) в свою чергу рішуче засудив «лідерство» Петра Гецька (обидва є уродженцями с. Кушниця на Іршавщині) в карпаторусинському громадському русі Закарпаття.

По-четверте, починаючи з другої декади березня 2022 року з боку завдяки карпаторусинським громадським організаціям із-за кордону було розпочато надання гуманітарної допомоги. Ефективним комунікатором у налагодженні діалогу з карпаторусинами Хорватії, Румунії, Словаччини та Угорщини став голова **голова** Крайового товариства подкарпатських русинів Микола Бобинець. Активну роботу в рамках гуманітарної допомоги вимушеним переселенцям у м. Брно (Чеська Республіка) проводила карпаторусинська поетеса Леся Адамова. До допомоги Збройним силам України у Данії долучилися карпаторусинські громадські активісти із Закарпаття Андрій Чухран та Юлія Бута (Шипович). Значний внесок у допомогу українському війську зробили члени Закарпатського науково-культурологічного товариства ім. О. Духновича на Виноградівщині.

1. Выголошiня блого «Русинський Портал». *Meta*. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: <https://www.facebook.com/rueportal/posts/818404655636823> (дата звернення: 20.08.2022).
2. Выголошiня президента Карпаторусинського общества в США. *Rusynacademy.sk*. Дата оновлення: 27.02.2022. URL: <http://www.cms3.rusynacademy.sk/?27-2-2022-%D0%92%D1%8B%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%88%D1%96%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0>

- %B0-%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B8%D0%BD%D1%8C%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0-%D0%B2-%D0%A1%D0%A8%D0%90 (дата звернення: 20.08.2022).
3. ВЫСЛОВЛЮЄМЕ НАШУ СОЛІДАРНОСТЬ УКРАЇНИ. *Meta*. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: <https://www.facebook.com/lem.fm/posts/pfbid01NqgdZRGr1qNEG8vIRL6n9U82jtr1kyThB3D7Dsn4wjnpYZ5f34dNAoF395FSVB1?refid=12> (дата звернення: 20.08.2022).
4. Доста было того Геца! Доста пропаганды! *Мигаль Кулиницький. You Tube*. URL: https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=g9u1USNddno&fbclid=IwAR1W-xWDAMfC7izhN0S9K_c-gsC-yzMDJTJ8feGPvGh4vfZleAETSBEz0Eo
https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=g9u1USNddno&fbclid=IwAR1W-xWDAMfC7izhN0S9K_c-gsC-yzMDJTJ8feGPvGh4vfZleAETSBEz0Eo (дата звернення: 18.08.2022).
5. Жупан Є. Заява Народної Ради русинів Закарпаття. *Центр культур національних меншин Закарпаття*. URL: <http://centerkylytr.pp.ua/2022/03/04/2-%d0%b1%d0%b5%d1%80%d0%b5%d0%b7%d0%bd%d1%8f-2/#more-4430> (дата звернення: 24.08.2022).
6. Зан М. Особливості політико-партійного представництва лідерів русинської громадськості Закарпаття у контексті проведення місцевих виборів 2020 року. *Україна і Центральна Європа: історія, політика, культура*. Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції «Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті впливу гібридної війни, виборчих процесів, прав національних меншин та пандемії Covid-19» / Відповідальні за випуск: В. І. Гиря., М. М. Вегеш. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021. С. 199–208.
7. Заявлення (Выголошiня) Світової ради Русинів односно ситуації на Україні, подержанное Закарпатським областным подкарпато-русинським обществом имени Кирила и Мефодия. *RUSYN.EU – Независимый медиапортал сообщества свободных русинських журналистов*. Дата оновлення: 27.02.2022. URL: http://rusyn.eu/2022/02/27/zayavleniye-vygoloshinya-svitovoj-rady-rusinov-odnosno-situaci%D1%97-na-ukrajini-podderzhannoye-zakarpatskym-oblastnym-podkarpato-rusinskym-obshhestvom-imeni-kirila-i-mefodiya/?fbclid=IwAR0sKSCUE1cQaUkw15LWivTZLYSBgOOX3qsT-tQa_Cqs8Bn3jXHsFUC8d84 (дата звернення: 16.08.2022).
8. Звернення голови громадської організації «Русинський культурологічний клуб» Юрія Шиповича до країн-членів НАТО з проханням закрити небо над Україною. *Департамент культури, національностей та релігій Закарпатської ОДА*. *Meta*. Дата оновлення: 11.03.2022. URL: <https://m.facebook.com/%D0%94%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82-%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8-%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B9-%D1%82%D0%B0-%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B3%D1%96%D0%B9-%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%9E%D0%94%D0%90-101213035505030/> (дата звернення: 18.08.2022).
9. Медвідь П. Выголошiня ОСРС односно ситуації на Україні. *Rusynacademy.sk*. Дата оновлення: 26.02.2022. URL: <http://www.cms3.rusynacademy.sk/?26-2-2022-%D0%92%D1%8B%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%88%D1%96%D0%BD%D1%8F-%D0%9E%D0%A1%D0%A0%D0%A1->

- %D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE-D1%81%D1%96%D1%82%D1%83%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-D0%BD%D0%B0-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%97 (дата звернення: 20.08.2022).
10. Медвідь П. Голова Народної ради Русинів Закарпаття: Нихто не може підтримувати агресора. *Лем.ФМ. Радіо Руской Бурсы*. Дата оновлення: 25.02.2022. URL: <https://www.lem.fm/holova-narodnoj-rady-rusiniv-zakarpatya-nikhto-ne-mozhe-pidtrimovati-agresora/> (дата звернення: 18.08.2022).
  11. Медвідь П. Проти війни дав выголошіня і Карпаторусинський научный центр ці русиньскы писателі. *Rusynacademy.sk*. Дата оновлення: 01.03.2022. URL: <http://www.cms3.rusynacademy.sk/?1-3-2022-%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D0%B2%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D1%8B-%D0%B4%D0%B0%D0%B2-%D0%B2%D1%8B%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%88%D1%96%D0%BD%D1%8F-%D1%96-%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B8%D0%BD%D1%8C%D1%81%D0%BA%D1%8B%D0%B9-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BD%D1%8B%D0%B9-%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80-%D1%86%D1%96-%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B8%D0%BD%D1%8C%D1%81%D0%BA%D1%8B-%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%97> (дата звернення: 20.08.2022).
  12. Медвідь П. Солідарность і єдність. *Rusynacademy.sk*. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: <http://www.cms3.rusynacademy.sk/?24-2-2022-%D0%A1%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C-%D1%96-%D1%94%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C> (дата звернення: 20.08.2022).
  13. Председателю СКР пану Лявинцю Л. *Meta*. Дата оновлення: 05.08.2022. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0V65zYMcnmz8EbuXyeVPrSkVYBSpAzyNf1HRtghq1Xe2LwiWoMXQe3qwx8QXCC2hj1&id=221659364602733 (дата звернення: 20.08.2022).
  14. Присяжнюк М. Розділай і володарюй: як українці Румунії стають «русинами». *Інформаційне агентство «Українські Національні Новини»*. Дата оновлення: 03.07.2019. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1810819-rozdilyay-i-volodaryuy-yak-ukrayintsirumuniyi-stayut-rusinami> (дата звернення: 18.08.2022).
  15. Ратушняк С. Відкрите звернення до Президента України Володимира Зеленського. *PIO*. 2022. 4 червня (№ 23 (1259)). С. 3.
  16. Русин Данацко ІІ. *Meta*. URL: <https://www.facebook.com/podkarpatskaja.rus.3> (дата звернення: 24.08.2022).
  17. Русини Румунії на службі російської пропаганди. *Західний інформаційний фронт*. Дата оновлення: 25.05.2017. URL: https://zahidfront.com.ua/news/Rusini_Rumuni_na_sluzhbi_v_rosijsko_propagandi.html (дата звернення: 18.08.2022).
  18. СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ ВЫСЛОВЛЮЄ СОЛДАРНІСТ ЖЫТЕЛЯМ УКРАЇНЫ. *Meta*. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: <https://www.facebook.com/StowarzyszenieLemkow/posts/pfbid0aR3gHcf5a73amsYhuyg4snw8RucUsFJ6YF3w3irKf4AuHCe4BGfXiSDD9YxRV7CPl?refid=12> (дата звернення: 20.08.2022).
  19. Шипович Ю. Особливості становлення та організаційного структурування Світового Конгресу русинів. *Україна і Центральна Європа: історія, політика, культура*: матеріали V науково-практичної конференції «Формат розвитку відносин України та країн

- Центральної Європи у контексті впливу гібридної війни, виборчих процесів та теми забезпечення прав національних меншин» (м. Ужгород, 25 вересня 2020 року). Ужгород, 2020. С. 1965–200.
20. Юридичні адреси національно-культурних товариств Закарпаття. Список обласних національно-культурних товариств станом на липень 2022 року. *Центр культур національних меншин Закарпаття*. URL: <http://centerkylytr.pp.ua/category/%d1%8e%d1%80%d0%b8%d0%b4%d0%bd%d1%96-%d0%b0%d0%b4%d1%80%d0%b5%d1%81%d0%b8-%d0%bd%d0%b0%d1%86%d1%96%d0%be%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%be-%d0%ba%d1%83%d0%bb%d1%8c%d1%82%d1%83%d1%80/> (дата звернення: 16.08.2022).
  21. Bobynets Mykola. *Meta*. Дата оновлення: 01.08.2022. URL: <https://www.facebook.com/bobynets.mykola/posts/pfbid027dRDFL1CiVmvKXftr7ENoucmSoJKTd5WgczZQfmPwgKoWQQqBmBAf3Z2inqRqyoil> (дата звернення: 18.08.2022).
  22. Bobynets Mykola. *Meta*. Дата оновлення: 02.04.2022. URL: <https://www.facebook.com/bobynets.mykola/posts/pfbid032m7HED7dSwkxVa1bWZyw2VrdEbui3HUGzHRLfQyUhAzRaJAqsgU8aoxNkSUzVzCl> (дата звернення: 18.08.2022).
  23. Bobynets Mykola. *Meta*. Дата оновлення: 11.04.2022. URL: <https://www.facebook.com/bobynets.mykola/posts/pfbid0d8XUYvRgvQLKjuS4GLtBeLzhv8XRiGcCa4HYud3vmFv4Bqyz49JQXyNwo4DwFtMTI> (дата звернення: 24.08.2022).
  24. **Bobynets Mykola**. *Meta*. Дата оновлення: 15.03.2022. URL: <https://www.facebook.com/bobynets.mykola/posts/pfbid02zegdfnRAuWAYctD41YBCRQfTx3sb8MmDB2E7bc96j5DpLATFeURV3oG2nPeyfZWql> (дата звернення: 18.08.2022).
  25. Firczak Iulius Marian. *Meta*. Дата оновлення: 15.03.2022. URL: <https://www.facebook.com/IuliusFIRCZAK/posts/pfbid033PhEU6x8TG6d7UbE9xo8ACZiDfYZZpVtUG8E1Pjooweb53gQjmVaVH75VMpLHcPWl> (дата звернення: 18.08.2022).
  26. Official statement from RLS founder Starik Pollock regarding the situation in Ukraine. *Twitter*. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: https://twitter.com/rusyn_society/status/1497036388990169124 (дата звернення: 20.08.2022).
  27. Ozon S. Cum este folosit un agent de influență al Kremlinului în România. Ruteanul asociat cu mafioți ruși și cu sponsori ai lui Lukashenko. *Ziare.Com*. Дата оновлення: 25.03.2022. URL: <https://ziare.com/kuzmin-ambasador-rusia-romania/mihai-lauruc-omul-rusilor-in-romania-1732028> (дата звернення: 18.08.2022).
  28. Proti ruské agresii! 02.03.2022. *Podkarpatská Rus*. Časopis Společnosti přátel Podkarpatské Rusi. 2022. № 1. S. 1.
  29. Vlăduț M. Trompetei lui Putin, îi răspundem: Pe aici nu se trece! *Sentinela.ro*. Дата оновлення: 28.01.2022. URL: <https://sentinela.ro/2022/01/28/trompetei-lui-putin-ii-raspundem-pe-aici-nu-se-trece/> (дата звернення: 18.08.2022).
  30. #StandWithUkraine | Україна – мирний дім для всіх нас: звернення на підтримку України. *Державна служба з етнополітики та свободи совісті*. Дата оновлення: 22.02.2022. URL: <https://dcss.gov.ua/zvernennia-etnospilnot-ukrainy/> (дата звернення: 18.08.2022).